

ГЕНЕЗИС УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦЬКОГО АВАНГАРДУ

методологічний аспект: [Монографія] / Ю. М. Козловський. – Львів: СПОЛОМ, 2012. – 484 с.

2. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень / О. В. Кустовська. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.

3. Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: Наказ М-ва освіти і науки України наказ 351 від 20.12.94.

4. Якимович Т. Д., Макогін О. В. *Форми і методи оцінювання результатів виробничої практики* / Т. Д. Якимович, О. В. Макогін // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – 2016 – Вип. 45. – Київ: Вінниця: ТОВ фірма “Планер”, 2016. – С. 355–359.

5. Якимович, Т. Д. *Основи дидактики професійно-практичної підготовки: навчально-методичний посібник* [Текст] / Т. Д. Якимович. — К.: Педагогічна думка, 2013. – 136 с.

REFERENCES

1. Kozlovskyy, Yu. M. (2012). *Modelyuvannya naukovoyi diyalnosti vyshchoho navchalnoho zakladu: teoretyko-metodolohichnyy aspekt* [Modeling of scientific

activity of a higher educational institution: theoretical and methodological aspect]. Lviv: SPOLOM, 484 p. [in Ukrainian].

2. Kustovsk, O. V. (2005). *Metodolohiya systemnoho pidkhdodu ta naukovykh doslidzhen* [Methodology of system approach and scientific research]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 124 p. [in Ukrainian].

3. Pro provedennya praktyky studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv Ukrayiny [About practice of students of higher educational institutions of Ukraine]. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine Order 351 from dated December 20 [in Ukrainian].

4. Yakymovych, T. D. & Makohin, O. V. (2016). *Formy i metody otsynuyannya rezultativ vyrobnychoyi praktyky* [Forms and methods for evaluating the results of industrial practice]. *Modern information technologies and innovative methods of training in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*. Kyiv Vinnytsya: TOV firma “Planer”, no. 45, pp. 355–359. [in Ukrainian].

5. Yakymovych, T. D. (2013). *Osnovy dydaktyky profesiyno-praktychnoyi pidhotovky: navchalno-metodychnyy posibnyk* [Fundamentals of didactics of vocational and practical training]. Kyiv: Pedahohichna dumka, 136 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 31.07.2018

УДК 7.01(477)“19”

DOI:

Людмила Волотко, викладач кафедри культурології та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ГЕНЕЗИС УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦЬКОГО АВАНГАРДУ

Статтю присвячено осмисленню філософських засад українського мистецтва початку 20 століття; розглянуто генезис українського авангарду: причини його виникнення; сутність та особливості, історію становлення; досліджено різноманітні напрямки українського авангардного мистецтва: кубізм, футуризм, супрематизм, абстракціонізм, конструктивізм з позиції різних українських мистців – О. Богомазова, О. Архипенка, О. Екстер, К. Малевича, В. Кандинського, В. Єрмілова.

Ключові слова: українських авангард; авангардний живопис; кубізм, футуризм; кубофутуризм; абстракціонізм; супрематизм; конструктивізм.

Лит. 7.

Lyudmyla Volotko, Lecturer of the Culturology and Artistic Education Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE GENESIS OF THE UKRAINIAN ARTISTIC AVANT-GARDE

The article is devoted to the comprehension of the philosophical foundations of Ukrainian art of the early 20th century. It investigates the genesis of Ukrainian avant-garde – the direction in art, which destroyed the traditional principles of art creativity. The article reveals the reasons for its rise, the essence and features of avant-garde painting. Its basis are the form destruction and colour esterification, and thus the destruction of human existence. The history of the Ukrainian avant-garde is considered, it has passed two important stages: acquaintance with the latest trends of world culture and their rethinking (1907 – 1914); the artists' creative search for the meaning of existence of a modern person embodied in painting, sculpture, architecture, literature and theatre (20th years of the 20th century). Various directions of Ukrainian avant-garde art are investigated. They are: cubism, futurism, suprematism, abstractionism, constructivism to the opinion of various Ukrainian artists – O. Bohomazov, O. Arkhypenko, O. Ekster (representatives of Ukrainian cubofuturism), K. Malevych (the founder of suprematism), V. Kandynskiy (abstractionism), V. Yermilov (constructivism). The creativity of each of them is reflection on the artistic and aesthetic content of the art of avant-garde and the essence of the main art categories: “colour”, “line”,

“rhythm”, “movement”, “form”, “invoice”, “space” and “time”. It is elucidated that the rise of Ukrainian culture and art occurred at the beginning of the 20th century and its best examples are a significant contribution to the treasury of world art.

Keywords: *Ukrainian avant-garde; avant-garde painting; cubism, futurism; cubofuturizm; abstractionism; suprematism; constructivism.*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Початок 20 ст. ознаменувався появою авангарду – нового напрямку у мистецтві, який, знищивши цілісність форми та змісту, став фундаментом для формування нового способу мислення, підґрунтям якого є ідея докорінної зміни світу.

Авангардний живопис відмовляється від перспективи та реалістичної манери зображення предметного світу, відкидає образ та повертається до архаїчного знака. Основою творчості стає руйнація форми та етерифікація кольору, а, отже, знищення самого буття людини. У творах митців авангардного напрямку глядач зосереджується на кольорі, ритмі, лінії, композиції, фактурі, які є живописними властивостями картини. Великого значення набуває експресивна та музична енергія полотен. Мистецтво авангарду зламало кордони між традиційними видами мистецтв, сприяючи їх взаємопроникненню.

Мистецький авангард, як неординарне явище світового та українського мистецтва, і сьогодні залишається предметом наукового інтересу багатьох дослідників. Зокрема, цікавими є дослідження таких мистецтвознавців та культурологів як Д. Горбачов, І. Диченко, О. Наков, С. Папета, П. Бюргер, В. Турчин, В. Вовкун, О. Петрова, А. Бичко, Д. Попов, а також, архівні документи, автобіографічні роздуми, теоретичні трактати і нотатки діячів авангардного руху, зокрема, О. Богомазова, О. Архипенка, О. Екстер, К. Малевича, В. Кандинського, В. Єрмілова, у працях яких досліджені історичні віхи, традиції та зв'язки між видами мистецтва, проаналізовано художньо-естетичну цінність мистецького твору та його значення для майбутніх поколінь.

Мета статті. Проаналізувати особливості українського мистецького авангарду початку 20 століття, причини його виникнення, сутність та особливості розвитку на основі теоретичних праць таких художників цього напрямку як О. Богомазов, О. Архипенко, О. Екстер, К. Малевич, В. Кандинський, В. Єрмілов та ін.

Виклад матеріалу. Український авангард – це сукупність явищ в українському мистецтві початку 20 століття. Цей термін ввів у вжиток французький мистецтвознавець Андрій Наков для виставки “Tatlin’s dream”, яка відбулася в Лондоні у 1973 р., де вперше експонувалися картини

художників-авангардистів українського походження: В. Єрмілова, Д. Бурлюка, О. Богомазова, К. Малевича, О. Архипенка та О. Екстер [4, 110]. Ці митці генетично і духовно вважали себе частиною Львова, Києва, Харкова та Одеси. Вони надихалися експресією архаїчного мистецтва та магією трипільської культури, співучою лінійністю мозаїк та рельєфів українських церков і монастирів, різнобарв'ям народної творчості: мотивами візерунків українських писанок, рушників, килимів.

Авангардний живопис України – це пошук живописних та пластичних засобів відображення думок та переживань тогочасного суспільства. Живописці через динаміку та контрасти, через зміщення кольорових площин, різноманітність форм, та напругу барв розмірковували над сутністю буття в добу технічного прогресу. Український авангард початку 20 століття став своєрідним містком, який поєднав українську та європейську культуру, не втративши, однак, своєї самобутності та національної неповторності.

В історії українського образотворчого авангарду виділяють два важливі періоди. Перший розпочався у 1907 році у спокійній атмосфері інтелектуальної Європи, де відбувалися художні виставки та мистецькі зустрічі і в українських митців була можливість втілення експериментальних ідей та мрій. Однак, початок Першої світової війни та численні громадянські війни частково призупинили цей мистецький прогрес.

Починаючи з 1920-х років, розпочинається другий період в історії розвитку українського живописного авангарду. Саме тоді творчі особистості продовжили свої пристрасні пошуки сенсу буття сучасної людини, що знайшли своє втілення у живописі, скульптурі, архітектурі, літературі та театральному мистецтві. Тоталітарні режими, які прийшли до влади у 30-х роках 20 століття в багатьох державах Європи і, зокрема, в Радянському Союзі, знищили маленькі паростки нового мистецтва – було спалено багато полотен та книг, страчено скульптури та винищено самих митців, творчість яких “...не потрібна пролетаріатові, а може, навіть шкідлива”.

Вперше твори нового мистецтва, названого згодом українським авангардом, експонувалися в Києві на кількох мистецьких виставках, зокрема “Ланка” (“Звено”), “Салони” і “Кільце”.

У 1908 році надзвичайною подією в мистецькому житті Києва стала виставка творів авангардного живопису, що отримала назву “Ланка” (“Звено”), організована Д. Бурлюком та О. Екстер. На ній експонувалися твори 26 художників, котрі щойно долучились до нового мистецтва – мистецтва авангарду. Ця виставка не лише сміливо кинула виклик тогочасному суспільству, але й створила новий розділ в історії українського живопису.

У 1909 р. одеський скульптор Володимир Іздебський став організатором міжнародного “Салону” – пересувної виставки модерного живопису і графіки, де твори відомих французьких митців, зокрема А. Матіса, М. де Вламінка, А. Марке та Ж. Брака експонувалися поряд із творами місцевих художників, що належали до досить невизначених течій. Ця виставка була першою спробою познайомити тогочасну публіку з основними тенденціями сучасного мистецтва: експресіонізмом, фовізмом та майбутнім кубізмом. Рік по тому, Іздебський відкриває другий “Салон”, основним акцентом якого стає авангардний живопис О. Екстер, В. Татліна, Р. Фалька та А. Лентулова. “Салони” змінили художні смаки та погляди тогочасної української молоді. Цей проєкт В. Іздебського мав великий успіх і вплив на формування нової генерації українських художників.

Третя, важлива в історії розвитку українського авангардного мистецтва, виставка відкрилася у 1914 р. в Києві на Хрещатику. На ній експонувалися роботи творчого мистецького об'єднання “Кільце”, засновниками якого стали О. Богомазов та О. Екстер. Демонстрували живопис, графіку, ескізи вітражів, декорацій, плакати та зразки ужиткового мистецтва, позбавлені академізму та мистецьких шаблонів. Ця подія не знайшла гідного відображення у тогочасній пресі, однак, вона засвідчила бажання київського мистецького середовища до консолідації мистецьких сил за творчими поглядами на мистецтво з метою пошуку свіжих та нових художніх форм.

Українське авангардне мистецтво поєднало різноманітні напрямки: абстракціонізм, кубізм, футуризм, супрематизм, конструктивізм, дадаїзм, та інші, філософський та мистецький фундамент яких цікавив багатьох митців. Вони вивчали процеси та явища, що відбувалися у суспільстві в добу науково-технічних революцій, намагаючись пояснити їх витоки, передумови та наслідки для майбутніх поколінь.

Кубізм – це мистецька авангардна течія початку 20 століття, яка пропагувала чіткі та

лаконічні геометричні форми, їх членування на окремі самостійні частини. Художники-кубісти, у своїх роботах відмовилися від передачі реальності за допомогою стандартної лінійної та кольорової перспективи.

Футуризм – це авангардний напрямок у мистецтві, представники якого проголосили метою своєї діяльності повне руйнування старої культури і втілення в сучасному мистецтві динаміки індустріальної доби та урбанізму сучасного міста. Футуристи заперечили значення людини: її образ зникає, центром стає машина – символ динаміки та руху.

Кубофутуризм поєднав два живописні напрямки, представники яких звільнилися від прямого наслідування натури і одержали свободу власної інтерпретації навколишнього світу. Цей напрямок став перехідною формою від художньо-естетичних пошуків першої третини 20 ст. до таких напрямків авангарду як абстракціонізм та супрематизм. Представниками українського кубофутуризму вважають живописця О. Богомазова, скульптора О. Архипенка, художників по костюмах О. Екстер та О. Хвостенка-Хвостова, графіка Г. Нарбути, а також Г. Собачко-Шостак, Д. Бурлюка, та ін. Творчість кожного з них – це роздуми про художньо-естетичний зміст мистецтва авангарду та сутність основних категорій мистецтва: “колір”, “лінія”, “ритм”, “рух”, “форма”, “фактура”, “простір” та “час”.

Зокрема, *Олександр Богомазов* – художник, педагог та теоретик мистецтва, пройшовши через імпресіонізм та символізм, зрозумів, що геометризація форми та зміна пропорцій предметів в кубізмі більш досконало передає їх динаміку глядачу.

Художник є автором філософського трактату “Живопис та елементи” (1914 – 1915 р), в якому він розмірковує про те, як динаміка повсякденного життя перекладається митцем на полотно через мову живописних елементів: колір, форму, ритм та лінію. Ці елементи, на його думку, – це знаки, які єднають глядача і художника, роблять картину результатом творчого хвилювання митця. Ритм Олександр Богомазов розглядає як рух елементів, що призводить до зміни їх кількості. Форма народжується з початком руху крапки, яка є первісним елементом. Динаміка розвиває крапку до лінії, утворюючи площину. Колір – це живописний елемент, який втілює якісні особливості змісту. Квадрат – найпростіша форма із співвідношенням сторін 1:1. Таке співвідношення у розвитку утворює трикутник, квадрат чи коло. Цей розвиток живописних елементів породжує рух, який об'єднує елементи у різних видах

мистецтва. Кожен елемент мистецтва через свою кількість несе певну ритмічну цінність, котра з'єднується з іншою ритмічною цінністю через рух їх кількостей. Свідоме керівництво ритмічною цінністю є пізнанням її якості. Отже, розвиток ритму – це розвиток пізнання ознак ритмічних цінностей [2, 87]. Розуміння глядачем живописних елементів мистецтва спонукає його до усвідомлення категорій нового мистецтва.

Олександр Архипенко – український скульптор-кубофутурист, який здійснив революційний переворот у пластичному мистецтві, оскільки, у своїй творчості поєднав надбання традиційної скульптури та надсучасні винаходи і матеріали. Він створив свій власний напрямок у мистецтві 20 ст., увівши в композицію такі матеріали як дерево, метал, скло, пластик. Архипенко шукав причини створення форми, яка, на його думку, могла існувати лише у єдності з кольором. В процесі постійного експерименту з скульптурними та живописними елементами О. Архипенко створив скульптурний живопис, об'єднавши форму та колір. Це новий вид мистецтва, елементи якого скульптор використовує у своїх конструкціях та тривимірних скульптурах, в яких статуя є основою для кольору. Нові технічні прийоми і матеріали створили тривимірну поліхромну скульптуру, в якій об'єдналися форма і колір, наділені великою духовно-естетичною цінністю.

О. Архипенко створив рухому скульптуру, яку назвали “архипентурою”. Вона відтворювала ілюзію руху розфарбованого об'єкта через тривалість, ритм і швидкість у просторі та часі. Як пише сам автор: “архипентура володіє способами передачі на полотні конкретних змін тривалості і швидкості і завдяки цьому вона пов'язана з простором і часом. Донині тільки музика застосовувала час як елемент творчості. Архипентура є новою формою мистецтва, яке користується часом і простором. Отже, архипентура “малое час” [1, 255].

Яскраво увірвалася в мистецтво авангарду початку 20 ст. *Олександра Екстер* – українська художниця, соратниця О. Богомазова яка уславилась своїми революційними ідеями в мистецтві оформлення сцени та театральних костюмів. Майстриня відмовилася від традиційних та нецікавих площинних декорацій та започаткувала використання складних об'ємних надбудов, які займали весь периметр сцени і створювали умови для акторської імпровізації. Її костюми – це пристрасть та протистояння, феєрія кольору та форми, ритм дії певного героя. Художниця не лише конструювала одяг, вона

розробляла зразки тканин та аксесуари, заклала теоретичні основи для створення повсякденного одягу. “Темп сучасного життя вимагає найменших витрат часу та енергії на виробництво. Сучасній “моді”, що змінюється за бажанням комерсантів, ми повинні протипоставити одяг доречний і красивий своєю простотою. Костюм широкого вжитку має складатися з простих геометричних форм як прямокутник, квадрат, трикутник; ритм кольору, вкладений у них, цілком урізноманітнить зміст форми”, – писала Екстер [3, 7]. Джерелом натхнення художниці було українське народне мистецтво з його емоційністю, невимушеністю та різнобарв'ям. Колір у її роботах ніс змістове навантаження, виконував функцію певного символу.

Супрематизм у мистецтві – це безпредметний абстрактний геометризм, остаточний розрив живопису з реальним світом, спроба об'єднати різні види мистецтва, зокрема: музику, літературу живопис, філософію та релігію. В роботах супрематистів живопис втрачає традиції академічної школи; основними стають колір, рух та фактура, поступово зникає предмет і з'являється нова форма площини – площина кольорова, де кожен колір виявляється окремо, без кордонів та меж.

Засновником цього напрямку вважається *Казимир Малевич*. Його творчість – це остаточний відрив живопису від реалістичного зображення світу. Він створює нові ідеали, “роблячи крок до позиції, яка ставить людину перед обличчям Нічого та Всього” [6, 3]. Основою у творчості художника є фактура, колір, рух. Колір – це живописний елемент, наслідком осмислення якого фактура, а фактура – живописна сутність. Він вводить нові мистецькі терміни – “распыление” та “цветопись”, які допомагають ідентифікувати діяльність авангардистів того періоду. На думку Малевича, спочатку зникла річ, і було встановлено нову форму площини, площину кольорову, вона стала формою існування “цветописи” (кольору). На площині кожен колір виявляється окремо, без кордонів та меж. “Цветописец”, маючи два виміри, створює кольорові площини відповідно до своїх творчих пошуків і почуттів. Площина кольору – це творча форма, вільний знак. Супрематизм – це поява двовимірного початку кольорової площини.

Свої погляду на розвиток сучасного мистецтва К. Малевич виклав у статті “Supremus. Кубізм та футуризм”, де зазначив, що світ речей у мистецтві відійшов у небуття. Воно розглядається ним як мистецтво-ремесло і як мистецтво-творчість. Мистецтво ремесло – це уміння

відтворювати речі, воно не обходиться без фактів з повсякденного життя. Мистецтво-творчість – це мистецтво творити нову побудову кольорових форм, нові зображення, воно зароджується в нових формах супрематизму, розширює нашу свідомість, змінює епохи. Для того, аби мистецтво не перетворилося на ремесло в ньому має бути ідея, що спонукає до процесу творення нових конструкцій, які не мають нічого спільного з натурою.

Ще однією мистецькою течією, яка з'явилася в мистецтві початку 20 століття є **абстракціонізм** – безпредметне, конфігуративне мистецтво, яке символізує відхід від ілюзорно-предметного зображення та є абсолютизацією чистого враження та самовираження митця засобами геометричних фігур, ліній, кольорових плям, звуків [5, 110]. Образність творів цього напрямку ґрунтується на кольорі, лінії, формі та текстурі, а не на мотивах, запозичених із навколишньої реальності. В абстрактному живописі художники відмовляються від предметного зображення, збільшується дія ритму, який наближається до музичного, а це призводить до кардинальних змін логіки композиційної побудови мистецького твору. Формується нова абстракціоністка логіка організації живописного простору, основою якого є виявлення ритмів внутрішнього емоційного світу через лінію, форму та колір.

Основоположником абстракціонізму мистецтвознавці вважають *В. Кандинського*, для якого абстрактне стало синонімом духовного та поетичного. Він вважав, що твір мистецтва повинен спонукати до роздумів, руху душі, життя, а духовним під духовним мистецтвом він розуміє таке мистецтво, в процесі сприйняття якого встановлюється безпосередній контакт між суб'єктом сприймання та вищою духовною сутністю. Шляхи мистецтва і природи різні, їх поєднання можливе лише через абстрактне мистецтво. Духовний зміст кожного явища, реалізується через світ чистих звуків. Саме абстрактне (безпредметне) мистецтво долає чуттєво-реальне існування речей та переходить у світ чистих звуків. Мистецтво може змінювати свою форму, проте його внутрішній зміст і мета залишаються незмінними.

Конструктивізм – це авангардистський напрямок в образотворчому мистецтві, архітектурі, художньому конструюванні, літературі, фотографії, та декоративно-прикладному мистецтві, який характеризується суворістю, геометризмом та лаконічністю форм і монолітністю зовнішнього вигляду. Конструктивізму притаманний лаконізм у засобах вираження і схематизація мови мистецтва [7, 1].

Новий напрям мав на меті створення нового виробничого мистецтва, в якому художник перетворювався із творця на виробника-конструктора. Для праці над творами мистецтва потрібно було володіти навичками ремісника, правильні ідеологічні та технологічні інструкції – це надавало можливість “майструвати мистецтво” всім охочим. Тенденції конструктивізму простежувалися також в кіно, театрі, літературі, музиці та філософії. В Україні цей напрямок знайшов сприятливий ґрунт для свого розвитку в Харкові – новій столиці пореволюційного часу.

Лідером цього мистецького напрямку в Україні вважається харківський художник *Василь Єрмілов* – конструктор, графік, монументаліст та живописець, який працював над вивільненням мистецтва від зображальної функції. Художник є автором численних плакатів, афіш, трибун-реклам, монументальних розписів, панно та інсталяцій, що прикрашали вулиці міст, фасади будинків та інші арт-об'єкти. Його роботам притаманні прості геометричні форми (квадрат, коло), контраст кольорів (в переважній більшості їх два, рідше – три), динамічність образів та композицій, мінімалізм засобів виразності. Саме В. Єрмілова вважають творцем вітчизняного масового мистецтва. Та найбільш яскраво геній конструктивізму митця втілений у творах книжкової та прикладної графіки. Він експериментує з геометричними формами та типографічними елементами, використовує фотомонтаж під час оформлення книги, яку розглядає як об'єкт дизайну. Під час таких експериментів В. Єрмілов розробив кілька видів декоративного шрифту, який базується на чітких геометричних пропорціях та контрастах [7, 3]. Творчість художника стала неоціненним вкладом у мистецьку скарбницю України.

Висновки. Український авангард, руйнуючи традиційні засади мистецької творчості, став початком докорінних змін у культурному житті не лише тогочасної мистецької України, але й мав вагомий вплив на формування культурної свідомості світової спільноти початку 20 ст. Авангардне мистецтво – це пошук нових форм художньої творчості, спроба з'ясувати сутність динаміки засобами образотворчого мистецтва, у якому народжується гармонія. У творчості художників-авангардистів мистецтво – це місток до самопізнання, спроба досягнення творчої гармонії в пошуках духовного абсолюту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипенко О. Теоретичні нотатки / О. Архипенко

// Хроніка 2000. Наш край: український культурологічний альманах. – К.: Довіра. – 1993. – Випуск 5 (7). – 302 с.

2. Волотко Л. Олександр Богомазов – новатор українського кубофутуризму. Матеріали Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “ЕТНОС. КУЛЬТУРА. НАЦІЯ”. – 20-21 жовтня 2016 року. – Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/pro-univ/nauka-v-univer-siteti/materiali-konferencij-ta-seminariv/x-konferenciya-etnos-kultura-nacija/>

3. Герасимова А. П'ять фактів про Олександрю Екстер, яких не знайдеш у Вікіпедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://artukraine.com.ua/a/5-faktiv-pro-oleksandru-ekster-yakikh-ne-znaydesh-u-vikipedii/#.W1HLKtlzbMw>. – Назва з екрану

4. Дубрівна А. Особливості українського авангардного руху та його значення у формуванні абстрактного мистецтва України / А. Дубрівна // ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв. Науковий збірник. – 2017. – № 31 – 109 – 119.

5. Кандинський В. О духовном в искусстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://www.lib.ru/CULTURE/KANDINSKIJ/kandinskij.txt>. – Назва з екрану

6. Малевич К. Маніфест супрематиста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL http://kazimirmalevich.ru/t5_1_2_3/ – Назва з екрану

7. Самчук Т. Василь Єрмілов: митець і система [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://incognita.day.kiev.ua/vasil-yermilov-mitecz-i-sistema.html>. – Назва з екрану

REFERENCES

1. Arkhypenko, O. (1993). *Teoretychni notatky* [Theoretical notes]. *Khronika 2000. Nash kraj: ukrainskyi kulturolohichnyi almanakh* [Chronicle

2000. Our land: Ukrainian cultural almanac]. Kyiv: Dovira, 302 p. [in Ukrainian].

2. Volotko, L. (2016). Oleksandr Bohomazov – novator ukrainskoho kubofuturyzmu [Alexander Bogomazov is an innovator of Ukrainian cubofuturism]. *Materialy XX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii “Etnos. Kultura. Natsiia”. 20-21 zhovtnia 2016 roku* – [Proceedings of the 20th International Internet Conference: “Kultura. Etnos. Natsiia”. October 20-21, 2016]. Available at: <http://ddpu.drohobych.net/pro-univ/nauka-v-univer-siteti/materiali-konferencij-ta-seminariv/x-konferenciya-etnos-kultura-nacija/> [in Ukrainian].

3. Herasymova, A. (2017). Piat faktiv pro Oleksandru Ekster, yakikh ne znaydesh u Vikipedii [Five facts about Alexander Ekster, which you will not find on Wikipedia]. [Electronic resource]. Available at: <http://artukraine.com.ua/a/5-faktiv-pro-oleksandru-ekster-yakikh-ne-znaydesh-u-vikipedii/#.W1HLKtlzbMw>. The name of the screen. [in Ukrainian].

4. Dubrivna, A. (2017). *Osoblyvosti ukrainskoho avanhardnoho rukhu ta yoho znachennia u formuvanni abstraktnoho mystetstva Ukrainy* [Features of Ukrainian avant-garde movement and its importance in the formation of abstract art of Ukraine]. Lviv: BOOK of the Lviv National Academy of Arts. No. 31, pp.109 – 119. [in Ukrainian].

5. Kandynskiy, V. (1992). O dukhovnom v yuskvstve [About spiritual in art]. [Electronic resource]. Available at: <http://www.lib.ru/CULTURE/KANDINSKIJ/kandinskij.txt>. The name of the screen. [in Russian].

6. Malevych, K. (2016) Manifest suprematysta [Manifesto of the Suprematist]. [Electronic resource]. Available at: http://kazimirmalevich.ru/t5_1_2_3/. The name of the screen. [in Russian].

7. Samchuk, T. (2012). Vasyl Yermilov: mytets i sistema [Vasyl Yermilov: artist and system]. [Electronic resource]. Available at: <http://incognita.day.kiev.ua/vasil-yermilov-mitecz-i-sistema.html>. The name of the screen. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.07.2018

“Школа стає справжнім вогнищем культури тільки тоді, коли в ній панує чотири культури: культ Батьківщини, культ людини, культ книги й культ рідного слова”.

Василь Сухомлинський
український педагог

“Два основних надбання людської природи – це розум і міркування”.

Плутарх
давньогрецький письменник, філософ

